

Det kunde vara obegripligt, att denna valrätt, som är aktiebolagen *frånkänd* i mig veterligen alla föregående representationsförslag, likväl är dem erkänd genom vår nuvarande Riksdags-ordnings på Kommunallagen hvilande valrätts-stadganden. Men det är just emedan valrätten icke är i grundlagen intagen som den förut så ofta fördömda aktiebolagens valrätt kunnat af förbiseende blifva erkänd. Exempelvis är i Konstitutions-Utskottets memorial vid 1841 års riksdag till sammanjemkning af Riksståndens skiljda meningar, aktiebolag uttryckligen undantagna från rösträtts utöfning vid riksdagsmannaval. Så äfven i 1848 års Kongl. förslag, der vanliga bolag hafva valrätt, men bolag grundade på aktier från denna rätt uteslutas. Likaledes i Konstitutions-Utskottets afgifna förslag, samma år. Äfven i von Hartmansdorffs förslag 1851. Kan det vara troligt, att en obillighet, som redan insågs i lagförslag för 30 år sedan, under en tid då aktiebolagen ännu lågo i linda, skulle kunna länge ega bestånd i våra dagar, då de uppvuxit till sådana penningejättar, vi nu se dem?

Det kunde ifrågasättas, huruvida icke alla bolag i gemen borde frånkännas valrätt. Men dessa bestå af ett mindre antal kände, synlige och kvarvarande delägare, hvilka sålunda kunna anses som en samfäld personlighet, hvilket deremot på intet sätt är händelsen med den stora, nära okända, ombytliga skara lotteägare, hvilka isynnerhet med sin solidaritet endast bilda det fullkomligt opersonliga kapitalet, som utöfvar tvåfaldig rösträtt, först såsom enskilde kommunalmedlemmar och sedan lägger sig i valurnan såsom en tryckande guldklimp.

Jag föreslår på alla dessa korteligen framställda skäl vördsamt, att Riksdagen behagade för sin del besluta,

att den i kommunalförfattningarne aktiebolag tillerkända rösträtt måtte försvinna.

Stockholm den 25 Januari 1868.

Joh. Aug. Hazelius.

N:o 32.

Af Herr Faxe, A., angående sättet för utseende af deputerade för markegångstaxornas upprättande.

Enligt 75 § Regeringsformen eger Riksdagen stadga, huruledes de deputerade skola utses, som hafva att upprätta de årliga markegångstaxorna; och får jag i an-

ledning här af föreslå, att Riksdagen, i likhet med hvad förra Riksdagens Stats-Utskott tillstyrkt och Första Kammaren då jemväl godkänt, må besluta: »att nämnde deputerade, till ett antal af åtta inom hvarje län, skola väljas, halfva antalet jemte 2 suppleanter af landstinget, och andra hälften tillika med 2 suppleanter af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, samt att i län, der 2 landsting finnes, 2 deputerade och 1 suppleant utses af hvardera landstinget.»

Detta valsätt öfverensstämmer till alla delar med hvad genom Kongl. Kungörelsen den 11 Maj 1855 är stadgadt i afseende på val af ledamöter i den nämnd, som har att upprätta priskuranter, hvilka skola ligga till grund för det såkallade årsprisets bestämmande. Grunden till såväl detta, som det nu föreslagna stadgandet, ligger i sakens eller förrättningens egen natur och beskaffenhet; markegångssättningen är nemligen icke ett kommunalbestyr, likasom ej heller en beskattningsåtgärd i egentlig mening; föremålet för densamma är, att stadga det pris, efter hvilket redan förutbestämda naturaprestationer skola med penningar gäldas; och de deputerade utgöra således en kompromiss emellan, å ena sidan de betalande och, å den andra, dem som ega att uppbära betalningen; dessa sednare må vara Staten, dess tjänstemän, verk och inrättningar, eller enskilde personer. Det öfverensstämmer alltså äfven med en allmängiltig rättsgrund, att bägge parterna böra ega lika inflytande på valet af ledamöter i denna kompromiss; de betalande kunna härvid lämpligen representeras af landstinget, hvars ledamöter utses genom mer eller mindre direkta val af röstberättigade, bland hvilka flertalet tillhör sista nämnda kategori; och intilldess något annat lämpligt sätt för val af andra sidans eller gemensamt af bägge sidornas kompromissarier kan utfinnas, torde landshöfdingen, i följd af sin embetsställning och åliggandet, att tillse det såväl Statens, som hvarje annans lagliga rätt, behörigen iakttages och skyddas emot de enskilda intressenas obehöriga inflytande, vara bäst egnad, att välja den sidans deputerade.

Jag anhåller om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 25 Januari 1868.

Arvid Faxé.